„Kanadai Magyar Ujság"
egyesitve a
"KANADAI MAGYAR HIRLAPPAL"
Kanada és az angol birodalom elgeterjedtebb, vezető magyar hetilapja amely mindenkor önzetlenül védi meg az idegenbe szakadt magyarság érdekeit és a kanadai polgárokat megillető jogokat igyekszik kivivni minden honfitársunk számára.
Előfizetési dij egy évre: $3.00. Az Óhazába és külföldre egy évre $4.00
Szerkesztőség és kiadóhivatal 375 Hargrave St WINNIPEG, Man.

BRANTFORD
BRIDGEBURG
CALEDONIA
CHIPPAWA
CROWLAND
FORD CITY
FORT ERIE
FORT WILLIAM
GALT
GUELPH
HAMILTON
KITCHENER
MONTREAL
New WATERFORD
NIAGARA FALLS
OSHAWA
OTTAWA
PORT COLBORNE
PORT ROBINSON
QUEBEC
ST. CATHARINES
SPRING HILLS
SUDBURY
SYDNEY
TORONTO
WELLAND
WINDSOR

Kelet- és Nyugat Kanadai Magyar Ujság

CANADIAN HUNGARIAN NEWS

ALDINA
BEKEVAR
CANA
CALGARY
COALHURST
EDMONTON
ESTEVAN
HALMOK
KAPOSVAR
LETHBRIDGE
NORBURY
OTTHON
PLUNKETT
RAYMOND
REGINA
SASKATOON
SAXONHILL
SOKHALOM
SZT. LASZLO
SZEKELYFOLD
SUMAS
TABER
VANCOUVER
WAKAW
WEYBURN
WHITEWOOD
YORKTON

„Canadian Hungarian News"
Combined with the
"CANADIAN HUNGARIAN JOURNAL
An Independent Weekly Published in the Magyar Language. Circulating in all the Provinces of the Domonion of Canada and largest of all Hungarian Papers within the entire British Empire.
Editorial Offices and Printing Plant
375 Hargrave St., WINNIPEG, Man.
Yearly Subscription $3.- to Foreign Countries $4.-

VOL. VIII EVFOLYAM — 375 HARGRAVE ST. WINNIPEG, MANITOBA, 1931. JULIUS 2 CSÜTÖRTÖK — No. 27 SZAM

PRISON CONDITIONS IN HUNGARY

By FREDERICK HANKINSON

Reprinted from the "Unity", Chicago a great Journal of Democracy

Anyone who has known the various prisons in Hungary during the last ten years will be delighted to record a period of progress in the treatment and welfare of the prisoners. Before the war Hungary was making vast strides in prison reform, and in the redemptive side of the prisoner's life, especially in the industrial workrooms and farm colonies. After the war and the Communist regime, the existing prisons were over crowded and other buildings were used as prisons. A primitive system was enforced and little sympathy could be spared for the prisoners by officials or the general public, owing to the shortage of food, the breakdown of the industrial and economic life, and the hatred of all that savored of Communism.

But gradually the temporary prisons have been closed, the interment camps are things of the past, and a more normal life has returned. The Fő-ucca Prison in the Capital is one of the most up-to-date buildings in Europe, and was considered by an expert from the Japanese Government as the finest prison building he had seen in Europe, and this same tribute has been paid by well-known English and American men and women whom I have taken over the building with its electric light and central heating, well-lit and well-aired cells, fine workrooms, hospital and maternity wards, flowers in the corridors. Hungary can feel proud of this prison begun during the war and finally finished some few years ago.

The Markó ucca Prison, a remand prison in the center of the city of Budapest, is an older building many modern improvements have added to the humane treatment of the prisoners.

The large men's prison outside the city at Kőbánya is a large building for long sentence prisoners and has also been modernized. Here are large workshops teaching many trades, and here especially I would note the T.B. Hospital with its large sunny wards.

The men's prison at Vácz is quite a center of industry, engineering, farming, gardening, printing, baking, tailoring, bootmaking, etc. and I have met exprisoners who have thoroughly learned a trade there and found good work on their release.

The women's prison at Mária Nostra, an old cloister high up in the mountains in the country, contains the old and the new part, and here the women specialize in carpet weaving, gardening and farming. There are T.B. wards here and women doctors appointed.

Having visited these prisons, and others besides, during the later years, one must admit that these same buildings and systems are vastly changed for the better today, from those early after war days when food and clothing and heating were at a minimum, and many prisoners were crowded in the cells. But such conditions were not confined in this period to Hungary or even to Europe.

In Hungary the youthful offenders are in separte departments and the desire is to increase the work colonies and save much youth from actual prison surroundings. The English Home Office schools and the Borstal system arouse a longing to follow suit.

One who has seen Hungarian prisons for the last 9 or 10 years must record a progress which is remarkable when he recalls the conditions of overcrowding, underfeeding, illness and disease, insanitary extra buildings and a genoral apathy which characterized the days of Bolshevik terror. That conditions can be always improved is a fact that applies to every European land and indeed to all lands, but by mutual criticism, cooperation, by congresses and the League of Nations Section, by helpful suggestions and a spirit of give and take, it becomes easier for that small group in Hungary, whether offical or unofficial, who seek to improve the lot of the prisoners, to redeem them, and to lead public opinion so that the prisoner may not be merely a thing despised and rejected, but a fellowman so reformed that he can be worthy, and be glad again, to enter the Society and the State he once offended. Economically such a system saves money, morally it uplifts the ethical standard of a country and spiritually it seeks not to destroy but to save human souls.

Sokat segitett az országos esö

Végre kaptak esőt a gazdák, amire hiába várakoztak hosszu hónapokon át. Saskatchewan teljesen kiszáradt részein ugyan már nem sokat segithet a csapadék a bużán, szinte felbecsülhetetlen értékü azonban a későbbi vetés, különösen a zab és az árpa szempontjából.

Ontarióban és Manitoba egyes vidékein általábanvéve meglehetős a termés. Az őszi buza Ontarióban igen sokat igér és a már vágás alatt levő zöldtakarmányra sem fognak ráfizetni a farmerek. Az idén általábanvéve leginkább az olyan vidékeken várnak valamit a gazdák, ahol rendszerint eltörpült a termés a nagy gabonatermő vidékeké mellett, ahol most valóban válság előtt áll a gazdálkodás.

Eltünt egy magyar fiu Hamiltonban

Semsey Lajos, 14 éves magyar fiu a 448 James St. North alatti szülői házból szombaton, junius 20.-án délután 4-5 óra között eltünt s azóta semmi hir felőle. Édesanyja s nővére a legnagyobb aggódalommal vannak eltelve miatta s eddigelé a rendőrség, valamint a helybeli angol nyelvü lapok, sőt a rádióállomás kerestetése sem vezetett eredményre és senkinek sincs tudomása arról, hogy mi történhetett vele.

Édesanyja, Semsey Sámuelné nagy hálával fogadná, ha valaki, aki az alábbi leirásnak megfelelő fiut látott vagy róla hallott volna, értesitené őt a fenti cimen. Semsey Lajos korához képest magas, mintegy 5 láb 3 inch, barna haju, barna szemü nyulánk fiu, szemüveget visel, világoskék ingben, barna rövid nadrágban, barna harisnyában volt amikor eltünt. Biciklijének egyik kereke most volt javitás alatt s az engedély száma mult évről való.

HALÁLRAITÉLIK A SZURKÁLÓT?

Julius 2.-án tartják Montrealban egy John Monastersky nevü lengyel bünügyében a tárgyalást, aki halálos késszurással meggyilkolta Sertana nevü szállásadóját. A gyilkossággal kapcsolatban ugy hirlik, Monasterskyt halálraitélik és csak legjobb esetben kaphat életfogytiglani börtönt.

Montrealban ugylátszik a bűnözés nem valami keztyüs kézzel bánik a törvény ellen vétőkkel, amire jellemző, hogy a kegyelmet kérő Thomas McCaffery nevü amerikai származásu gyilkost mult pénteken reggel felakasztották a Bordeaux börtön udvarán. McCaffery, mint annakidején jelentettük, az év elején meggyilkolta és kirabolta az egyik taxivállalat pénztárosát.

"Ne maradjon senki éhen Kanadában . . ."

SENATOR ROBERTSON A MUNKÁSSÁGÉRT — A SASKATCHEWANI FARMEREK TRAGÉDIÁJA TELJESEN LEVETTE LÁBÁRÓL A BIRODALMI MUNKAÜGYI MINISZTERT — NEM DEPORTÁLJÁK A MAGYAROKAT MEGEMBERELŐ UJKANADÁSOKAT

Alig mult egy hete, hogy Robertson munkaügyi miniszter kijelentette, hogy augusztusig korai volna a munkanélküliség ügyét napirendre tüzni, miután ma még annyira kialakulatlan a helyzet, hogy még a kormány sem tudja tulajdonképen mihez kezdjen ebben az óriási fontosságu, de ugyanakkor szinte előteremthetetlen pénzösszegeket igénylő probléma megoldásánál. A birodalmi munkaügyi miniszter azóta végigjárta Nyugatkanada szárazság-sujtotta területeit és mire ismét visszatért Winnipegre, már egészen más szempontok szerint itélte meg a helyzetet és nemhogy augusztusig várt volna, hanem azonnal összehivta a tartományok összes vezetőembereit, hogy részletesen meg beszéljék a teendőket.

Robertson munkaügyi miniszter életéből harminc esztendőt töltött Saskatchewanban, de miután az utóbbi éveket, mint szenátor legnagyobbrészt Ottawában töltötte, fogalma sem volt a jelenlegi szomoru állapotokról. Nem csodálható, hogy ennek következtében nyugati körutja előtt abban a téves hiszemben volt, hogy a préri még ma is az a boldog, tejjel-mézzel folyó Kánaán, ahol ha pénz nem is igen maradt, élelem azonban még busásan található. Hogy mennyire nem igy áll a helyzet, arra jellemző, hogy amikor a manitobai parlament üléstermében összeültek a munkanélküliek érdekében a tartomány vezetőemberei és Saskatchewan tragédiájáról esett szó: Robertson munkaügyi miniszter meglett férfi létére— sirvafakadt.

A tartományok helyzetét a szónokok közül talán Bracken manitobai miniszterelnök tárta fel legtöbb tárgyilagossággal. Senator Robertsonnak azon megállapitására, hogy a birodalmi kormány bevétele kereken százmillió dollárral csappant az elmult esztendő folyamán, Bracken számadatokkal bebizonyitotta, hogy a nyugatkanadai farmerek éppen négyszer annyit, tehát négyszázmillió dollárt vesztettek a mult évben. Átlagban azelőtt $600,000,000 volt a nyugatkanadai gabonatermés értéke, viszont ha az idei termésre kétszázmillió dollárt számitunk is, akkor is csak egy harmadát fogják kapni a farmerek ugyanazért a befektetésért és munkáért, mint ennek előtte.

Folytatás a 4. oldalon.

ÓRIÁSI VIHAR A POOL KÖRÜL

A TŐZSDÉSEK MEGHAMISITOTTÁK A STAMP-FÉLE JELENTÉST — RÁFIZET A MANITOBA POOL AZ ELEVÁTOROKRA? — BENNETT UJ MEGOLDÁST AJÁNL A BAJOK ORVOSLÁSÁRA

Már hetek óta hihetetlen érdeklődéssel kiséri a közvélemény azt a nagyszabásu küzdelmet, mely ismét megindult a pool és a tőzsde érdekeltségei között és szinte előre kiszámithatatlan szenzációkban csucsosodott ki. A felmerült észrevételek értelmében a manitobai kormány ugyanis megbizta Williams ügyészt azzal, hogy teljesen pártatlan vizsgálatot folytasson a manitobai poolelevátorok ügyében és döntse el, hogy vajjon igazak-e azok a vádak, amelyek szerint a poolelevátorok többet számitanak a gabona kezeléséért, mint a magánvállalatok tároló magtárai.

Murray, az Alberta Pacific Grain gabonakereskedelmi vállalat vezetője kezdte meg a támadást a manitobai pool ellen és Williams ügyész a vizsgálat bevégezte után kénytelen volt megállapitani, hogy bár a pool valóban nem nyerészkedésre, hanem szövetkezeti alapon, a tagjai érdekében dolgozott, az igazgatók nem voltak eléggé óvatosak az elevátorrendszer kiépitésével kapcsolatban. És nagyrészt ennek tudható be hogy a poolelevátorok fenntartása többe került, mint bármely más gabonakereskedelmi rendszeré. A pooligazgatók viszont azzal érvelnek, hogy el akarták látni poolelevátorokkal még azokat a kerületeket is, ahol nem volt legalább tizezer aker buzára szerződésük a farmerekkel, hogy ezáltal lehetőleg ne kelljen a pooltagoknak más elevátorokba szállitani termésüket.

Kiderült a vizsgálat során, hogy a pool kénytelen volt $750 ezer, azaz háromnegyedmillió dollár kölcsönt felvenni az elevátorok építéséből eredő kiadások fedezésére. Igaz ugyan, hogy a pooligazgatók a jó termésekre és a magasabb gabonaárakra alapitották terveiket s ennek következtében igazolható, hogy a manitobai poolelevátorok átlagára eléri a $20,000-et. Viszont az időjárási és világpiaci változások teljesen keresztülhuzták a pool számitásait, minek következtében ma meglehetős pénzbe kerül a magas költségek fedezése, nem is szólva a tartozások kiegyenlitéséről.

Mindezek ellenére jellemző, hogy 149 manitobai poolelevátor közül 34 dolgozott csupán haszonnal, ami világosan bizonyitja, hogy mennyire a szem előtt tartotta a szövetkezet a termelők érdekeit. Mindazonáltal nem igazolódott be, hogy oly költséges tisztitó és szárito berendezésekkel szereljék fel a poolelevátorokat még 1928-ban is, amikor pedig már előrevetette árnyékát a mai rossz gazdasági világ. Emellett nem gazdálkodott a pool elég takarékos-

Folytatás a 4.-ik oldalon

IDEJÉBEN ELKÉSZÜL CHURCHILL ELEVATORA

Howe port-arthuri mérnök, aki a Hudson Baybe ömlő Churchill folyó torkolatában épülő két és félmillió busheles elevátort tervezte, most tért vissza északi ellenőrző utjáról és a kilátásokról nyilatkozott a sajtó képviselői előtt. A Hudson Bay vasut szeptember közepén már szállithat gabonát — mondotta többek között Howe mérnök— amennyiben akkorra már teljesen elkészült az uj elevátor.

Howe mérnök szerint a munkálatok már annyira előrehaladtak, hogy nemcsak az áramfejlesztőtelep, hanem már a vasbetonból öntött gabonatartányok egy részét is elkészitették. Jelenleg a szállitóberendezéseken dolgoznak és amint a kétezer munkás annyira előrehaladt az alapok lefektetésével, illetőleg az előkészitő munkálatokkal, megépitik a nagytartányokat is.

Magát Churchill városát hamarosan szintén felépitik. A hatóságok azonban már előre gondoskodtak arról, hogy a spekulátorok fel ne verhessék a telkek árát. A mérnökök tervei szerint a kis város épületeit főleg éghetetlen anyagokból emelik, ugy hogy a tüzveszélyt lehetőleg csökkentsék. A jelek szerint nem is lesz semmi akadálya annak, hogy Kanada legészakibb tengeri kikötője hamarosan fel ne küzdje magát a legelső kiviteli gócpontok közé. Csupán a biztositó társaságok magas dijtételei hátráltatják majd egyideig a hajózást, amig be nem bizonyosodik, hogy a Hudson Bay szorosai sem veszedelmesebbek, mint a tenger más vidékei.

Hatalmas erdötüz pusztitott Ontarióban

Sault Sainte Marie környékén ismét kigyulladt az erdő és csakis az éjt nappallá tevő erdőtüzoltóknak köszönhető, hogy nem terjedt tovább. Jelenleg mintegy száz ember küzd a perzselő lángok ellen és remélik, hogy nem fog veszedelmesen elharapódzni az erdőtüz.

A mult héten dühöngő vihar a tartomány nyugati részén nem okozott annyi kárt, mint Torontó környékén, ahol ugyszólván teljesen megakasztotta a forgalmat és több épületet valósággal elsodort. Nem kevesebb, mint hat nagy istállót gyujtott fel ugyanekkor a villám és csupán vakszerencsének mondható, hogy emberéletben nem esett kár.

Mint lapzártakor értesülünk, Ontario Algoma és Puckasaw kerületeiben ujabb erdőtüzek pusztitanak a nagy szárazság következtében. Immár több mint kétezer aker erdőt teljesen elhamvasztottak a lángok és attól tartanak, hogy hacsak eső nem akadályozza meg a vész terjedését, ugy könnyen kataszt rófálissá válik a helyzet. Ujabban ismét több mint száz embert szállitottak a helyszinre részint hajón, részint repülőgépen.

Négy munkást szaggatott darabokra a dinamit

EGÉSZ ÉSZAKONTARIÓT MEGDÖBBENTETTE A NOBELI ROBBANÁS — A SZERENCSÉTLENEKET CAFATOKBAN SZEDTÉK ÖSSZE A MENTŐK

Pénteken, junius 26.-án reggel 9 órakor irtózatos robbanás rázta meg a levegőt Ontario Nobel telepen. Oly nagyerejü volt a robbanás, hogy még a hét mérföldnyi távolságra levő Parry Sound házainak ablakait is betörte. Amint a hivatalos vizsgálat megállapitotta, egy egész tonna dinamit robbant fel a Canadian Industries nevü vállalat keverőhelyiségében, darabokra szaggatván mind a négy munkást, akik a dinamit csoma golásával voltak elfoglalva.

Három lengyel: Bazilsky, Markovsky és Stanyre, valamint egy Schneider nevü német munkás lelte halálát a robbanás következtében. A felrobbant dinamit a felismerhetetlenségig izekre roncsolta a négy tetemet, melyeket cafatokban szedtek össze a mentők. Az utóbbi kivételével mind családosak voltak és igy a katasztrófa áldozatainak hátramaradottjairól a vállalatnak kell majd gondoskodni. Magát a robbanás okát még nem tudták kideriteni és mivel a szemtanuk mind odavesztek, kétséges, hogy vajjon valaha is megoldódik a végzetes robbanás rejtélye.

A gyárigazgatóság kiadott jelentése szerint a keverőmühelyben csupán a kiszenvedett négy munkás volt beosztva. Mindegyikük valódi szakértőnek számitott a szakmában és több éves tapasztalattal rendelkezett. Maga a keverőmühely elég modernnek volt nevezhető, amennyiben a falakat, padlót és a menyezetet vastag gummiburkolat fedte és a biztonsági zárral ellátott ajtókat is ugy szerkesztették, hogy még levegőrázkódás se érhesse a dinamitot és ezáltal lehetőleg elejét vegyék a robbanásnak.

Szerencsének nevezhető a szerencsétlenségben, hogy éppen a robbanás előtt mintegy három perccel hagyta el egy dinamittal megrakott teherautomobil a keverőhelyiséget. Ellenkező esetben az elszállitott dinamit is kétségtelenül felrobbant volna, valószinüleg még több áldozatot követelvén. Az anyagi kár éppen a keverőmühely nagyszerü szigetelése következtében elenyészőnek mondható, amennyiben alig haladja tul a 25 ezer dollárt.

LEGUJABB HIREK

RETTENETES KÁNIKULA SÖPÖRTE VÉGIG az egész északamerikai szárazföldet. Kanadában sok helyütt száz fok fölé emelkedett a hőmérő. Rengeteg ember szenvedett a hőség következtében, emellett azonban igen sokan vesztették életüket a fürdőhelyeken, ahova a meleg elől menekültek. Quebec Three Rivers városa mellett egy csónak felfordult és hét gyermek vesztette életét. Montrealban egyetlen napon öt, Winnipegen hat ember fizette meg halálal a fürdés vagy a gyorshajtás árát.

KIRABOLTA AZ EGYIK LONDONI (Ont.) BANKOT egy ötletes bandita, aki 2,600 dollárnyi zsákmányával repülőgépre ült és a Toronto melletti Weston szállt le. Az utasrepülőgép pilótájának fogalma sem volt arról, hogy veszedelmes bandität szállit a levegőben és a rendőrség is csak akkor vett tudomást a furfangról, amikor az illető már kereket oldott. — Edmontonban véletlenül elsült a Bank of Commerce egyik pénztárosának revolvere és a managert fején találta a golyó, ugyhogy a családos bankigazgató nyomban kiszenvedett.

RAPÉ ERNŐ MAGYAR KARMESTERT nevezték ki a "National Broadcasting Company" nevü legerősebb amerikai rádióállomás zenei igazgatójául. Rapé Ernő az Egyesült Államok legnagyobb mozgószinházának, a newyorki "Roxy Theatre"-nek több mint száztagu zenekarát vezette éveken keresztül, sőt nevéhez fűződik nem egy világhirü filmnek magyaros muzsikája is. Mint az "NBC" állomások feje, ezentul mindenesetre még nagyobb becsületet fog szerezni a magyar zenének.

NÉGY BOMBA ROBBANT félórás időközökben Olaszország Genova városában mult szombaton. A kora reggeli órákban hihetetlen pánikot keltett a váratlan meglepetés, mely kétségtelenül szélsőséges politikai alakulatok müve. A hatóságok százakat helyeztek őrizet alá, azonban még hétfőn is ostromállapot képét mutatta egész Genova.

TITOKZATOS HALÁLESET FOGLALKOZTATJA Ontario Niagara Falls városának lakosságát. Egy emberi testet láttak ugyanis a parton állók fel-felbukkanni az örvények között és a nyomozás kideritette, hogy egy felfordult csónak utasa volt az illető. A csónak evezőit ismeretlen tettesek elfürészelték, hogy az áldozat ne menekülhessen meg végzetétől. — Ugyanekkor az amerikai parton két magyar fiu, Kovács József és Bodó János motorbiciklivel nekihajtott egy automobilnak és mindketten életüket vesztették.

KÖNYÖRTELEN ÖSSZECSAPÁSRA került sor a Quebec-i Beauharnois áramfejlesztővállalat és az ellenlábas érdekeltségek között. Ezuttal az ottawai képviselőházban szeretnének leszámolni egymással az ellenfelek. A Beauharnois érdekeltség ellen többek között az a vád, hogy a megengedettnél nagyobb vizmennyiséget használ fel a St. Lawrence folyóból és ennek következtében idővel a hajózást is veszélyeztetheti.

MEGMERGEZTE MAGÁT AZ OLÁH KIRÁLYNÉ, mint azt a bukaresti kábeltáviratok jelentik. A mult hét elején Lupescu Magda, Carol vöröshaju kegyeltje vett be nagyobb adag mérget és miután az udvari orvos gondozása folytán felgyógyult, Carol inditványára Párisba utazott. Mult pénteken pedig a magárahagyott Heléna vett be "véletlenül" mérget orvosság helyett. Bár a királynő állapota sulyosnak látszik, minden felvilágositástól elzárkóztak a beavatottak, sőt a hir valódiságát is tagadják.

TORONTÓBAN EZER MUNKANÉLKÜLI birtokában van fegyver, amint azt Meighen, East York helyettes körjegyzője kijelentette. Feltétlenül enyhiteni kell a munkanélküliségen — mondotta Meighen az ujságiróknak— miután az éhes ember könnyen elveszti fejét és még olyanra vetemedik, amit később maga is megbánna.

A "JUSTICE FOR HUNGARY" óceánrepülőgép két magyar pilótája, Endresz György és Magyar Sándor hétfőn még mindig nem indulhattak el Newyorkból a kanadai partok felé, hogy Newfoundland Harbor Grace kikötőjéből végleg bucsut mondjanak az amerikai szárazföldnek. A magyar gépen kivül két pilóta világkörüli utra szándékozik indulni, egy harmadik pedig Konstantinápolyt tüzte ki céljának s mindannyian kedvező időjelentésekre várnak Newyorkban.